

Verh. Ver. naturw. Heimatforsch. Hamburg	Band 34	Seite 32-47	Hamburg, 15. Januar 1959
--	---------	-------------	--------------------------

Entomologische Beobachtungen in der Braunschweiger Börde

Ein Beitrag zur Fauna der parasitisch lebenden Hymenopteren
und ihrer Wirte.

Von KARL HEDWIG, Minden.

Als schlesischer Heimatvertriebener fand ich in Berel, Kr. Wolfenbüttel, von 1946—52 ein bescheidenes Unterkommen. Nach Überwindung der größten Schwierigkeiten konnte ich allmählich wie einst in Breslau meine entomologischen Beobachtungen wieder aufnehmen. Meine Freunde im Westen unterstützten mich dabei, soweit es ihnen möglich war. Ihnen sei nochmals von hier aus herzlich gedankt.

Vier Lebensgemeinschaften traf ich an, das Rieß (R), die Lichtenberge (L), den Wald von Burgdorf-Nordassel (B) und die Sanga (S). Das Rieß ist ein gepflegter Gemeinde- bzw. Interessenwald, auf dem Kreiderücken des Plänerkalkes (MÜLLER, in: Ostfälische Landeskunde, S. 366) gelegen, einst reiner Eichenbestand, jetzt mit Rotbuche durchsetzt, an den Flanken einige Schwarzkiefern (*Pinus nigra* LINK.), Lärchen (*Larix decidua* MILLER) und kümmerliche Fichten (*Pinus excelsa* LINK.) angepflanzt; mit reichlichem Unterholz und Bodenteppich, hervorheben möchte ich nur Aronstab (*Arum maculatum* L.) und Türkenbund (*Lilium martagon* L.). An der feuchteren Nordseite breitete sich Wurmfarne (*Aspidium filix mas* Sw.) aus. Hier fand ich zu meiner Überraschung die nur vom schlesischen Hochgebirge bekannte Schlupfwespe *Microcryptus hedwigi* HAB., die ihrem Wirte *Strombocerus delicatulus* FALL., auch hier in der Ebene treu geblieben war. Im Gegensatz dazu gab es eine „pontische“ Ecke über einem verfallenen Kreideschachte mit *Helianthemum chamaecistus* MILLER und *Veronica teucrium* L. Erwähnen will ich noch die niedergetretenen Distelstengel, in denen allerhand cyclopneuste Ichneumoninen zu Hunderten überwinterten. — Die Lichtenberge mit den scharf markierten Erhebungen des Buntsandsteins boten besonders am „weißen“ Wege mit fließendem Wasser ein lohnendes Ziel. — Die durch den Assegraben geschiedenen, sich allmählich nach Westen verflachenden Waldgebiete Hohenassel—Burgdorf—Nordassel waren wie die Lichtenberge fast reiner Buchenforst mit eingesprengten Fichtenschonungen. — Der schmale Wiesengrund zwischen Berel und Burgdorf—Nordassel wurde von der Sanga entwässert, die, reichlich verschliff, Spuren ehemaliger Fischteiche im Weidengebüsch aufwies. —

Ich stellte schätzungsweise gegen 200 Phanerogamen fest, die gegen 300 notierten Wirten (Lepidopteren, Coleopteren, Hymenopteren) Lebensmöglichkeiten boten, an denen ich wiederum gegen 1000 Parasiten (Ichneumoniden und Braconiden) fing oder aus ihnen erzog. Nachstehend die namentliche Anführung meiner Funde. — Die Zahl nach den Zeichen, in welchem Geschlecht die jeweilige Art gefunden wurde, gibt den Fundmonat an. —

A. Parasitisch lebende Hymenopteren.

I. Ichneumonidae (Schlupfwespen)

Unterfamilie Tryphoninae.

- Acrotomus laetus* GR., ♀ 7 R. — *A. laticeps* GR., ♀♂ 6, 7 S, R. — *A. ridibundus* GR., ♀ 8, 9 L. — *A. succinctus* GR., ♀♂ 6—8 L, B. —
Anisoctenion alacer GR., ♀♂ 10 R. —
Exyston cinctulus GR. f. *carinatus* THMS., ♀♂ 6—9 R., f. *sponsorius* GR., ♀♂ 8 S. —
Micropletron bohemani f. *jucundum* HLG., ♀♂ 5—7 R, B. — *M. quinquecinctum* GR., ♀ 6 R. —
Cteniscus dorsator THBG., ♂ 6, 9 B, S. — *C. flavomaculatus* GR., ♂ 8 L., f. *basalis* STEPH., ♂ 6 R., f. *hostilis* HLG., ♀♂ 6—8 R, S. — *C. geniculosus* SCHÖ., ♀♂ 8—10 S. — *C. gnathoxanthus* GR., ♀ 6 L. — *C. marginatus* THMS., ♀ 6 L, 10 S. — *C. pictus* GR., ♀♂ 5—8 S, L. —
Dyspetes praerogator L., ♀ 9, 10 R, ♂ 6 S, R. —
Cosmoconus elongator F., ♀♂ 7, 8 R. — *C. ceratophorus* THMS., ♀♂ 7, 8 R, S. —
Symboethus heliophilus GR., ♀♂ 8, 9 S. —
Psilosage ephippium HLG., ♀♂ 6—8 S. —
Tryphon auriculatus THMS., ♀♂ 6—8 S. — *T. brunniventris* GR., ♀♂ 8 S., f. *exclamationis* GR., 8, 9 S. — *T. obtusator* THBG., ♀♂ 5—6 L, S. — *T. incertus* BRI., ♀♂ 5—8 S, R. — *T. incestus* HLG., ♀♂ 5—8 R, S. — *T. nigripes* HLG., ♀♂ 5 S. — *T. pleuralis* THMS., ♀ 8 S. — *T. rutilator* L., ♀♂ 5—7 R, B, S. — *T. separandus* SCHMD., ♂ 5 R. — *T. signator* GR., ♀♂ 5—6 S. — *T. trochanteratus* HLG., ♂ 5 R. —
Monoblastus chrysopus (GML.) GR., ♀♂ 6 B, R. — *M. extirpatorius* GR., ♂ 6 S. — *M. longicornis* HLG., ♀♂ 6—7 B, R. —
Polyblastus arcuatus HLG., ♂ 6 L, 7 R. f. *marginatus* HLG., 9 R. — *P. gilvipes* HLG., ♀ 10 S. — *P. grammicus* HLG., ♀ 5 R. — *P. palaemon* SCHÖ., ♀♂ 8—10 S. — *P. pastoralis* GR., ♀ 6 R, f. *rivalis* HLG., ♀♂ 8—9 R, S. — *P. rufipes* var. *brevisetula* RATZ., ♀ 10 S. — *P. stenocentrus* HLG., ♀♂ 5 B. — *P. strobilator* THBG., ♀♂ 7—9 R, S. — *P. tener* HAB., ♀♂ 6—8 B, L, R. — *P. westringi* HLG., ♀♂ 6—9 B, L, R. —
Erromenus bipunctatus WLDST., ♀♂ 4—5 B, R. — *E. calcator* f. *scutellaris* HLG., ♀ 9 S. — *E. junior* THBG., ♀♂ 6, 7, 9. S. — *E. plebejus* WLDST., ♂ 7 R. —
Grypocentrus cinctellus RTH., ♀ 9 R. —
Phrudus monilicornis BRDG., ♂ 7, 8. S, R. —
Scolobates auriculatus F., ♀ 8 R. —
Neliopisthus elegans RTH., ♀♂ 4, 5, 8 R, S. —
Eucerus egregius HLG., ♀ 7, 8 R. —
Callidiotes luridator GR., ♀♂ 6, 8. R. —
Perilissus filicornis GR., ♀♂ 5—7. R, B, S. — *P. limitaris* GR., ♀ 5 R. — *P. orbitalis* GR., ♀ 4, 5 R, B. — *P. pallidus* GR., ♀♂ 4, 5, 9. R, S. — *P. rufo-niger* GR., ♀♂ 5, 6. R, L, S. — *P. sericeus* GR., ♀♂ 4, 5. B, R. — *P. subcinctus* HLG., ♀♂ 5—9. R, S. —
Trematopygus erythropalpus GML., ♂ 5 S. —
Zaplethocornia procurator GR., ♀ 6 R. —
Eclytus fontinalis HLG., ♀♂ 4, 5, 7. R, S. —
Cataglyptus fortipes GR., ♀♂ 5 R. —

- Stiphrosomus ullrichi* TSCHK., ♀♂ 6, 7. R. —
Polycinetis fulvicornis KRCHB., ♀ 6 R. — *P. resplendens* HLG., ♀ 6 B. —
Notopygus emarginatus HLG., ♀ 6 R. —
Hadrodactylus genalis THMS., ♂ 7 B. — *H. typhae* GEOFFR., ♀♂ 5, 7 L, B. —
Mesoleptus cingulatus GR., ♀ 6 R. — *M. coxalis* BRI., ♂ 6, 7 R. — *M. faci-*
ator THBG., ♂ 6 R. — *M. prosoleucus* GR., ♀♂ 7, 8 R, L. — *M. stali*
 HLG., ♀♂ 6—8 R. — *M. xanthostigma* GR., ♀♂ 5 B. —
Sychnoleter geniculosus GR., ♀♂ 9, 10 S. —
Pantorhaestes xanthostomus GR., ♀ 5 S. —
Eurypactus mundus GR., ♀♂ 5 R, S. —
Ipoctonus atomator MÜLL., ♀ 7 B. —
Synodites notatus GR., ♀♂ 5 S. —
Hypamblys carinatus HLG., ♀ 6 R. —
Torocampus eques HLG., ♀ 5 R. —
Lagarotes debitor THBG., ♀♂ 9, 10 R, B. — *L. semicaligatus* GR., ♀♂ 8—10
 S, B. —
Alexeter inconspicuus SCHMD., ♀♂ 6—8 R. — *A. sectator* THBG., ♀♂ 6—8
 R, L, S, B. —
Scopesus bicolor GR., ♀♂ 7 R. — *S. frontator* THBG., ♂ 7 R. — *S. gesti-*
culator THBG., ♀ 8, 9 R. — *S. macropus* THMS., ♀♂ 6—8 R. — *S. rufo-*
notatus HLG., ♀ 7 R. — *S. segalaris* THMS., ♀♂ 7 R. —
Mesoleius agilis BRI., ♂ 5 R. — *M. amictus* HLG., ♀ 9 R. — *M. armillatorius*
 GR., ♀ 5 R. — *M. aulicus* GR., ♀♂ 5—8 R, L. — *M. dorsalis* GR., ♂ 4 B.
 — *M. formosus* GR., ♀♂ 5 R. — *M. fuscipes* HLG., ♂ 8 R. — *M. gallicus*
 THMS., ♀ 6 R. — *M. haematodes* GR. var., ♀ 6, 7 R. — *M. hamulus* GR.,
 ♀♂ 5 R. — *M. ? incidens* THMS., 8 R. — *M. linitus* HLG., ♀ 6, 7 R. —
M. luctuosus HLG., ♀ 6 R. — *M. multicolor* GR., ♀♂ 6—9 B, R. — *M.*
ornatus HAB., ♀ 9 S. — *M. pyriformis* RATZ., ♀♂ 5—8 R, L. — *M. seg-*
mentator HLG., ♀♂ 7, 9 S. — *M. subroseus* THMS., ♂ 10 S. — *M. varie-*
gatus JUR., ♀ 7—10 S. — *M. vicinus* HLG., ♀ 6 R, 9 B. —
Hyperacmus crassicornis GR., ♂ 6 R. —
Metacoelus femoralis GEOFFR., ♀ 7, 8 Fenster. — *M. mansuetor* GR., ♀ 6, 7
 Fenster. —
Triclistus globulipes DESV., ♀♂ 8, 9 R, L. — *T. pallipes* HLG., ♂ 9 R. —
T. podagricus GR., ♀ 4—6, 9, R, B. —
Exochus decoratus HLG., ♀♂ 5—8 R, L. — *E. erythronotus* GR., ♀ 6—8 Fen-
 ster. — *E. foveolatus* SCHMD., ♀ 6, 8, 9 S, R. — *E. gravipes* GR., ♀ 6 R,
 Fenster — *E. incidens* THMS., ♀ 5, 6 R, S. — *E. lentipes* GR., ♀ 6 L. —
E. longicornis THMS., ♀ 6, 9 R, B. — *E. notatus* HLG., ♀ 5 B. — *E. sub-*
alpinus SCHMD., ♀ 9 S. — *E. suborbitalis* SCHMD., ♂ 5 R. —
Orthocentrus attenuatus HLG., ♀♂ 9, 10 B, R. — *O. frontator* ZETT., ♀♂ 9,
 10 B, S. — *O. fulvipes* G., ♀♂ 7—10 R, B, S, L. — *O. monilicornis* HLG.,
 ♂ 5 R. — *O. radialis* THMS., ♀♂ 6, 7, 10 R, L, B. — *O. sannio* HLG.,
 ♀♂ 5, 6, 8, 10 R, B, L. — *O. stigmaticus* HLG., ♀♂ 6, 7, 9, 10 R, S. —
Stenomacrus callidulus HLG., ♀ 8 R. — *S. merula* GR., ♂ 5, 10 R. — *S. ven-*
tralis HLG., ♀♂ 10 R. —
Bassus albosignatus GR. ♀ 7 S. — *B. laetatorius* F., ♀ 7, 8 S, R. — *B.*
tetragonus THBG., ♀♂ 6, 7, 10, R, S, B. —
Phthorima compressa DESV., ♀ 8 S. —
Promethes albicoxa THMS., ♀♂ 8, 9 L. — *P. festivus* THMS., — *P. laticarpus*
 THMS., ♂ 5, 8 R. — *P. pulchellus* HLG., ♀♂ 6—9 R, S, L. — *P. sulcator*
 GR., ♀♂ 7, 8, 10, R, L, S. —

Homocidus biguttatus GR., ♀♂ 5, 6, 7, 8, 10 R, L, S. — *H. bizonarius* GR., ♀♂ 5, 10 S. — *H. dimidiatus* SCHRK., ♀ 9 R. — *H. elegans* GR., ♂ 5—8 S. — *H. flavolineatus* GR., ♀ 7, 8 R, S. — *H. gracilentus* HLG., ♀♂ 10 R. — *H. hygrobius* THMS., 7, 8 S. — *H. nigricornis* THMS., ♀ 10 R. — *H. nigratarsis* GR., ♂ 8, 10 S. — *H. ornatus* GR., ♀♂ 8—10 S, R. — *H. pectoratorius* GR., ♀♂ 5, 10 R, S. — *H. pictus* GR., ♀♂ 6, 10 L, R, S. — *H. punctiventris* THMS., ♀ 7 R. — *H. signatus* GR., ♀♂ L, S. — *H. strigator* F., ♀♂ 8 R. — *H. tarsatorius* Pz., ♀♂ 7, 9 R, S. — *H. tricinctorius* THBG., ♀♂ 7, 9 R, S. —

Unterfamilie Ophioninae

Enicospilus repentinus HLG., ♀ 8 S. —

Ophion distans THMS., ♂ 5 R. — *O. impressus* THBG., ♂ 5 R. — *O. luteus* L., ♀♂ 6 R, S. — *O. minutus* KRCHB., ♀♂ 5, 6 R. — *O. obscurus* F., ♀ 4 R. —

Schiziloma amictum F., ♀ 7, 8 R. — *S. capitatum* DESV., ♀ 8 R. —

Aphanistes armatus WSM., ♂ 6 R. —

Labrorhynchus clandestinus GR., ♀ 8 L. — *L. flexorius* THBG., ♀♂ 6, 7 R, B, L. —

Agrypon anxium WSM., ♀ 5 R. — *A. flaveolatum* GR., ♀♂ 4—6 R, B. — *A. variitarsum* WSM., ♀♂ 4, 6—8 R, B. —

Dusona (*Dusona* TEUN. = *Campoplex* GR.) *anceps* HLG., ♀ 8 S. — *D. carinifrons* HLG., ♀ 8 Fenster, L, 9 R. — *D. confusa* FÖRST., ♀♂ 5, 6 R. — *D. cultrator* GR., ♀ 6 B. — *D. försteri* TEUN. (*pugillator* (L.) FÖRST.), ♀ 5, 6 R, B. — *D. insignata* FÖRST., ♂ 5 R. — *D. mariae* D.T., ♂ 8 R. — *D. perditor* FÖRST., ♀ 7 R. — *D. polita* F., ♀♂ 5, 6 R. — *D. remota* FÖRST., ♀ 6—8 R, L. — *D. subcincta* FÖRST., ♂ 7, 8 S. — *D. vigilator* FÖRST., ♀♂ 5 R. —

Sagaritis brachycera THMS., ♀ 4, 7 R. — *S. holmgreni* TSCHK., ♀♂ 6, 7 R, B, S. — *S. maculipes* TSCHK., ♂ 8, 9 S. — *S. latrator* GR., ♀♂ 6, 7 B, R. — *S. postica* BRDG., ♂ 5 R. — *S. punctata* BRDG., ♂ 6 R. — *S. varians* THMS., ♂ 7 R. —

Cymodusa antennator HLG., ♂ 8 B. — *C. exilis* HLG., ♂ 7 R. — *C. leucocera* GR., ♂ 9 S, B. — *C. petulans* HLG., ♀ 6 B. —

Phaedroctonus cremastoides HLG., ♂ 5 R. — *P. ensifer* BRI., ♀ 10 R. — *P. transfuga* GR., ♀♂ 6, 8, 10 R, L, S. —

Diocetes apostata GR., ♀ 5 L. — *D. melanius* THMS., ♂ 6, 10 B, R. —

Eriborus braccatus GML., ♀ 6, 9 L, R. —

Diadegma crassicornis GR., ♀♂ 5, 10 S, L. —

Eulimneria crassifemur THMS., ♀ 7 R. — *E. geniculata* GR., ♂ 7, 8 S. —

Lathrostizus sternocerus THMS., ♂ 6 R. —

Canidia curculionis THMS., ♀ 8 S. — *C. exigua* GR., ♀ 7 R. — *C. quinqueangularis* RATZ., ♂ 5 S. —

Nemeritis canescens GR., ♀ 6—8 Fenster (BACKHAUS). — *N. macrocentra* GR., ♀ 6 Fenster. — *N. raphidae* KRCHB., ♂ 7 R. — *N.? stenura* THMS., ♂ 6 L. —

Phobocampe alticollis THMS., ♀♂ 4, 5 R. — *P. bicingulata* GR., ♂ 7 R. — *P. crassiuscula* GR., ♀♂ 4—8 R. — *P. flavicincta* THMS., ♀ 8 R. —

Spudastica kriechebaumeri BRDG., ♀ 5 R. —

Ecphoropsis vexans HLG., ♀ 6 L. —

Omorga angulata THMS., ♀♂ 5, 8 R, S. — *O. borealis* ZETT., ♀♂ 5—8 R, L. — *O. difformis* GML., ♀♂ 6—10 L, S, R. — *O. ensator* GR., ♀♂ 8, 9 R,

- L, S. — *O. fusciplica* THMS., ♀ 4 R. — *O. melanosticta* GR., ♀ 6 R. — *O. molesta* GR., ♂ 8 S. — *O. mutabilis* HLG., ♀ ♂ 6—10 R, S, L. — *O. picticra* THMS., ♀ 6, 8 R. — *O. procera* BRI., ♀ 8 S. — *O. rufipes* GR., ♂ 8 R. — *O. scaposa* THMS., ♀ 8 R. — *O.?* *tricoloripes* SCHMD., ♀ 5 S. —
- Nepierr collector* THBG., ♀ ♂ 5, 8—10 R, S. —
- Tranosema arenicola* THMS., ♀ 8 L. —
- Olesicampe auctor* GR., ♂ 6, 7 R. — *O. cavigena* THMS., ♂ 7 R. — *O. crassitarsis* THMS., ♀ ♂ 6—8 R. — *O. flavicornis* THMS., ♀ 7 R. — *O. fulvipes* THMS., ♂ 5 R. — *O. geniculella* THMS., ♀ 6, 7 R. — *O. patellana* THMS., ♀ 6, 7 R. — *O. proterva* BRI., ♀ 8 R. — *O. punctitarsis* THMS., ♂ 6 S. — *O. retusa* THMS., ♂ 5 S. — *O. simplex* THMS., ♀ ♂ 5, 8 S. —
- Angitia areolaris* HLG., ♀ ♂ 6, 9 R, Fenster. — *A. armillata* GR., ♀ ♂ 6—8 R, Fenster. — *A. chrysosticta* GR., ♀ 6, 7 Fenster. — *A. coleophorarum* RATZ., ♀ 8 S. — *A. elongata* THMS., ♂ 6 B. — *A. fenestralis* HLG., ♀ ♂ 4—10 R, S. — *A. gracilis* GR., ♀ ♂ 7, 8, 10 S. — *A. insectator* GR., ♀. — *A. latungula* THMS., ♀ ♂ 7—10 L, R, S. — *A. nana* GR., ♀ ♂ 4—10 B, S, R. — *A. occulta* BRI., ♀ ♂ 7 S. — *A. parvula* GR., ♀ ♂ 8, 10 R, L. — *A. tenuipes* THMS., ♀ ♂ 6—10 S, R. — *A. varians* BRI., ♀ ♂ 5—9 L, R, S. —
- Anilasta didymator* THBG., ♀ ♂ 5—10 S, R. — *A. ebenina* GR., ♀ 8 S. — *A. inquinata* HLG., ♀ 8 S. — *A.?* *prussica* BRI., ♂ 7 S. —
- Holocremna argentata* GR., ♀ 8, 9 R, S. — *H. canaliculata* GR., ♀ 8 R. — *H. erythropyga* HLG., ♀ ♂ 5—7 R. — *H.?* *melanogaster* THMS., ♂ 9 S. — *H.?* *sinuata* THMS., ♀ 6 R. — *H. tarsator* THMS., ♀ ♂ 5, 8 S. —
- Opheltes glaucopterus* L., ♀ 6 R. —
- Absyrtes vicinator* THBG., ♀ 6 R. —
- Parabatus cristatus* THMS., ♀ 6, 8 R. — *P. latungula* THMS., ♀ ♂ 5—9 R, L, B. — *P. tarsatus* BRI., ♂ 5, 8 B, R. — *P. virgatus* GR., ♀ 8 L. —
- Paniscus gracilipes* THMS., ♂ 7 S. — *P. ocellaris* THMS., ♀ 6, 9, 10 R, S, Licht. — *P. testaceus* GR., ♀ ♂ 8, 9 L, Licht. —
- Rhynchobanchus bicolor* KRCHB., ♂ 5 R. —
- Exetastes adpressorius* THBG., ♀ 8 S. — *E. cinctipes* RATZ., ♀ ♂ 6, 7 R, B. — *E. fornicator* F., ♂ 7, 8 S. — *E. illusor* GR., ♀ 8 S. —
- Asiophomma albitarse* BRI., (*heydeni* HAB.), ♀ ♂ 5—7 R. — *A. dorsale* HLG., ♂ 6 R., — *A. mandibulare* THMS., ♂ 6 R. — *A. scutellatum* GR., ♀ 6, 7 R. — *A. strenuum* HLG., ♀ ♂ 5—8 R, B, L. —
- Mesochorus brevicollis* THMS., ♀ ♂ 8—10 S, R. — *M. curvulus* THMS., ♂ 1, 9 gezogen. — *M. fulgurans* CURT., ♀ 6—8 R. — *M. fuscicornis* BRI., ♀ ♂ 8, 9 B, S. — *M. giberius* THBG., ♀ ♂ 5, 8, 10 L. S. — *M. nigriceps* THMS., ♀ 6 S. — *M. orbitalis* HLG., ♀ ♂ 7, 8 R, L. — *M. pectoralis* RATZ., ♂ 5, 6, 8 R, S. — *M. petiolaris* BRI., ♀ 8 R. — *M. pictilis* HLG., ♀ ♂ 9 S. — *M. politus* GR., ♀ ♂ 5, 6, 8 R. — *M. punctipleuris* THMS., ♀ ♂ 5, 8—10 L, S. — *M. ruficornis* BRI., ♀ 8 L. — *M. semirutus* HLG., ♀ ♂ 5—8 R, S, L. — *M. silvarum* CURT., ♀ ♂ 6, 8 R, L. — *M. stigmaticus* BRI., ♀ ♂ 4—9 R, B. — *M. temporalis* THMS., ♀ 9 R. — *M. testaceus* GR., ♀ 8 S. — *M. vittator* ZETT., ♀ 7, 8 L, S. — *M. vitticollis* HLG., ♀ ♂ 5—9 R, S. —
- Pristomerus vulnerator* Pz., ♂ 5 Fenster. —
- Cratophion gravipes* GR., ♀ ♂ 6, 7, 9, 10 R, B, S. —
- Leptopygus filicornis* THMS., ♀ 8—10 L, S. — *L. harpurus* SCHRK., ♀ ♂ 6—8 R, B, S, L. —
- Diaparsis jucundus* HLG., ♀ 6 B. — *D.?* *longulus* THMS., ♂ 5, 8 R, S. — *D. microcephalus* GR., ♀ 8 R. — *D. pallipes* HLG., 5, 9, 10 R, S, B. — *D. rufipes* HLG., ♂ 9 R. —

- Thersilochus caudatus* HLG., ♀ ♂ 4, 5 S. — *T. jocator* F., ♀ 5, 9 S, R, B. — *T. liopleuris* THMS., ♀ 8 S. — *T. marginatus* BRDG., ♀ 6 B. — *T. moderator* L., ♀ ♂ 5 S. — *T. saltator* F., ♀ ♂ 4—6, 8, 10 L, S, R, B. —
- Symplecis basalis* BRI., ♀ 8 R. —
- Acroblapticus crassulus* THMS., ♂ 8 R. — *A. dentifer* THMS., ♀ 6, 8, 9 B, L, S, R. —
- Entypoma robustum* FÖRST., ♀ 10 S. —
- Aperileptus albipalpis* GR., ♀ 5, 7, 9 R; var. *vanus* FÖRST., ♀ 6 R. — *A. impacatus* FÖRST., ♀ 9, 10 R, B. — *A. inamoenus* FÖRST., ♂ 9, 10 B, R. —
- Plectiscus collaris* GR., ♀ ♂ 6, 9, 10 L, S, B, R; var. *longicornis* FÖRST., ♂ 6 R. — *P. crassicornis* FÖRST., ♀ ♂ 9 B. — *P. humeralis* FÖRST., ♂ 10 B. — *P. sodalis* FÖRST., ♀ ♂ 5—10 R, B, L. — *P. subteres* THMS., ♀ ♂ 5, 9 R. — *P. tenebrator* FÖRST., ♀ ♂ 5—7 R, S. —
- Dialipsis crassipes* THMS., ♂ 8 R. —
- Prolictus autumnalis* FÖRST., ♂ 10 B. — *P. clypearis* FÖRST., ♂ 7 B. — *P. grandis* FÖRST., ♀ ♂ 6—10 L, B, R. — *P. heterocerus* FÖRST., ♀ ♂ 9, 10 S, B. — *P. macrurus* THMS., ♀ ♂ 7—9 R, L. — *P. mesoxanthus* FÖRST., ♀ 7, 8 R. —
- Helictes borealis* HLG., ♀ ♂ 5, 6, 10 L, R, S. — *H. mediator* SCHÖ., ♀ ♂ 5—10 R, S, B. —
- Megastylus cruentator* SCHÖ., ♀ 8—10 L, R, B. —

Unterfamilie Pimplinae

- Pimpla alternans* GR., ♀ ♂ 4—7 R, S; var. *ruficoxis* ULBR., ♀ 6, 10 R. — *P. arundinator* var. *similis* BRDG., ♀ 10 S. — *P. brassicae* PODA, ♀ ♂ 5, 7, 8, 10 R, S. — *P. brevicornis* GR., ♀ ♂ 9, 10 R, S; f. *terrestris* PFK., ♀ 7 B. — *P. brunnea* BRI., ♀ 4, 8 R, L, S. — *P. calobata* GR., ♀ 9 R, B. — *P. detrita* HLG., ♀ ♂ 4—9 B, L, S, R. — *P. examiner* F., ♀ ♂ 5, 6 R, S. — *P. flavicoxis* THMS., ♂ 5—7 S, R; f. *coxalis* HAB., ♂ 4, 5 R, B. — *P. holmgreni* SCHMD., ♂ 4, 8 R, S. — *P. inquisitor* SCOP., ♀ ♂ 4—10 R, S, L, B. — *P. instigator* F., ♀ ♂ 5, 9 R. — *P. maculator* F., ♀ 5, 8, 10 R, S. — *P. melanopyga* GR., ♀ 8 L. — *P. nucum* HTG., ♀ ♂ 4, 5, 8, 9 R, S. — *P. oculatoria* var. *rufipleura* BRDG., ♀ 6, 9, 10 R. — *P. ovivora* f. *parallela* THMS., ♀ ♂ 8—10 R, L. — *P. padellae* TORKA, ♂ 5 R. — *P. pictipes* GR., ♀ ♂ 6—9 R, L. — *P. quadridentata* THMS., ♀ ♂ 4, 7, 8, 9 R, B, S. — *P. rufata* GML., ♀ ♂ 4, 5, 9 R, B. — *P. sagax* HTG., ♀ 8 L. — *P. terebrans* RATZ., ♀ 5, 9 R. — *P. triangularis* VERH., ♀ 9 R. — *P. turionellae* L., ♀ ♂ 5, 6, 8, 10 S, R, L, B. —
- Stilbops limneriaeformis* SCHMD., ♀ ♂ 5, 6 R. — *S. vetula* GR., ♀ ♂ 4—5 R. —
- Ephialtes extensor* TASCH., ♀ 6 Fenster, 5—7—9 R, S. — *E. foveolatus* ULBR., ♀ 10 S. — *E. gnathaulax* THMS., ♀ 6, 9 L, R. — *E. inanis* SCHRK., ♂ 6—10 Fenster. — *E. manifestator* L., 5, 6 R. — *E. mesocentrus* GR., ♀ 5, 6 R. — *E. parallelus* THMS., ♀ 9 R. — *E. sanguinicollis* BRS., 8 L. — *E. tenuiventris* HLG., ♀ 9 R. —
- Rhyssa approximator* F., ♀ 5 R. — *R. persuasoria* L., ♀ ♂ 5 R. —
- Theronia atalantae* PODA, ♀ ♂ 8 R. —
- Perithous mediator* F., ♀ ♂ 6, 7 S; f. *longiseta* HAUPT, ♀ 6, 7 R. — *P. septemcinctorius* THBG., ♀ 7 R. —
- Polysphincta pallipes* HLG., var. *nigricornis* HLC., ♀ 9 B. — *P. picticollis* THMS., ♂ 8 R. — *P. subrufa* BRDG., ♀ 7, 9, 10 S. — *P. varipes* GR., ♀ ♂ 5, 9 S. —
- Clistopyga incitator* F., ♀ 6 Fenster, B. — *C. rufator* HLG., ♀ 9 S. —

- Colpomeria quadrisculpta* GR., ♂ 8 S. —
Glypta bifoveolata GR., ♀♂ 6, 8 R. — *G. crassitarsis* THMS., ♀ 5, 8 S. —
G. evanescens RATZ., ♀ 8 R. — *G. fractigena* THMS., ♂ 6 R. — *G. haesitator* GR., ♀ 7 R. — *G. incisa* GR., ♀ 6 S. — *G. longicauda* HLG., ♀♂ 7, 8 S, R. — *G. mensurator* GR., ♀♂ 6—8 S, R; f. *heideni* HAB., ♀ 8 S; f. *lugubrina* HLG., ♀ 8 S. — *G. pedasta* DESV., ♀♂ 5—8 S, R. — *G. scutellaris* THMS., ♀ 7 S. — *G. tenuicornis* THMS., ♀♂ 6 R. — *G. tenuitarsis* THMS., ♀♂ 6 R. — *G. trochanterata* BRDG., ♀ 7—9 R, S. —
Conoblasta ceratites GR., ♀ 7—9 S. —
Cryptopimpla blanda GR., ♂ 6 S. —
Phytodietus segmentator GR., ♀♂ 6, 9 R, B, S; f. *gelitorius* THBG. —
Meniscus catenator Pz., ♀ 6 B, R. — *M. piceator* THBG., ♀ 5 R. —
Lissonota basalis f. *humereilla* HAB., ♂ 8. — *L. bellator* GR., ♀♂ 7, 8 S. —
L. clypeator GR., ♀♂ 9 B, S. — *L. cilindrator* VILL., ♀♂ 7, 8 S, B, R. —
L. deversor GR., ♀♂ 6, 7, Fenster, R. — *L. dubia* HLG., 6, 7 B, R. — *L. femorata* HLG., ♀ 7 R. — *L. folii* THMS., ♀♂ 4—8 R, S. — *L. nigridens* THMS., 5 R. — *L. saturator* THBG., ♀ 7 R. — *L. fundator* THBG., ♀♂ 6—9; var. *nigricoxis* PFK., ♀ 8, 9 S. — *L. trochanteralis* DT., ♀ 5, 8 R, L. —
L. uncinata HLG., ♀ 6, 7 Fenster. — *L. variabilis* HLG., ♀ 8 R. —
Lampronota accusator F., ♀♂ 7, 8 R. — *L. melancholica* GR., ♂ 6, 7 R. —
L. nunciator THBG., ♀ 8 R. —
Perosis annulata BRI., ♀♂ 6, 7 S. —
Ischnocerus filicornis KRCHB., ♀♂ 4—7 S, R. —
Deuteroxorides albitarsis GR., ♀ 9 B. —
Neoxorides scutellaris DESV., ♂ 6 R. —
Calliclisis hectica GR. ♀ R. —
Xorides fuligator THBG., ♀♂ 5, 6 R, S. —
Phaenolobus arator ROSSL., ♂ 7 S. —
Collyria puncticeps THMS., ♀♂ 5 S. —
Coleocentrus excitator PODA, ♀♂ 6 R. —

Unterfamilie Cryptinae

- Cryptus albatorius* VILL., (Tschk.), ♀ 8 R. — *C. laborator* THBG., ♀ 6, 8 R, S. — *C. viduatorius* F., ♀♂ 7, 8 R, S. —
Xylophrurus lancifer GR., ♀ 5 S. —
Brachycryptus inermis ULBR., ♀♂ 6, 7 R. —
Idiolispa analis GR., ♀♂ 4, 7, 8 R, S. —
Goniocryptus legator THBG., ♀♂ 6, 8 B, S. — *G. pictus* THMS., ♀ 6 S. —
G. titillator GR., ♂ 8 R. —
Caenocryptus macilentus GR., ♀♂ 5, 8, 9 S. — *C.? pubiventris* THMS., ♂ 6 B. — *C. rufiventris* GR., ♀♂ 7, 8 S. —
Habrocryptus porrectorius F., ♀♂ 7, 9 S. —
Pycnocryptus director THBG., ♀♂ 5—7 S. —
Spilocryptus abbreviator F., ♂ 8 L. — *S. incubitor* STRÖM., ♂ 6—8 R, L. —
S. solitarius zygandarum THMB., ♀ 5, 6, 10 R. —
Gamburus ornatus rufifemur HAB., ♀ 7, 8 R. — *G. tricolor* GR., ♂ 5 S. —
Mesostenus gladiator SCOP., ♀ 6 S. — *M. transfuga* GR., ♀ 8 Fenster. —
Nemotopodius formosus GR., ♀♂ 6 Fenster, R. —
Coelotocryptus rufinus GR., ♀♂ 5, 6 R. —

- Cratocryptus anatorius* Gr., ♂ 5, 6 R, S. — *C. furcator* Gr., ♀ 5, 8, 9 S. — *Plectocryptus arrogans* Gr., ♂ 5, 8 R. — *P. digitatus* Gr., ♂ 5 R. — *P. perspicillator* Gr., ♂ 5, 6 R. —
- Microcryptus abductor* Gr., ♀ 5 R. — *M. aridens* Gr., ♂ 9, 10 R. — *M. assimilis* Gr., ♂ 6 R. — *M. basizonius* Gr., ♂ 6 R. — *M. bifrons* GML., ♂ 8 R. — *M. bipunctatulus* SCHMD., ♀ 9 B. — *M. brachypterus* Gr., ♂ 5, 6, 8 R. — var. *micropterus* Gr., ♀ ♂ 5, 6, 8, 9 S, R. — *M.?* *crassicornis* KRCHB., ♂ 8 L. — *M. cretatus* Gr., ♀ ♂ 6, 8 R. — *M.?* *cruentus* KRCHB., ♂ 7 R. — *M. desertor* Gr., ♀ 6. — *M. erythrinus* Gr., ♂ 6—8 R. — *M. exiguus* HAB., ♂ 7 S. — *M. femoralis* THMS., ♀ ♂ 5, 6 R, B, S. — *M. galactinus* Gr., ♀ ♂ 6 R. — *M. graminicola* Gr., ♂ 4—9 S; var. *humilis* Gr., ♂ 5. — *M. hedwigi* HAB., ♀ 7 R. — *M. leucopygus* KRCHB., ♂ 9 R. — *M. nigrocinctus* Gr., ♂ 7, 9, 10 B, S. — *M. puncti-collis* THMS., ♂ 7, 8 S. — *M. secernendus* SCHMD., var. *curtulus* KRCHB., ♂ 5—8 S. — *M. sperator* MÜLL., ♀ ♂ 5—8 R; var. *insidiator* Gr., ♂ 7, 9 R; var. *semiorbitalis* Gr., ♀ ♂ 5, 9 B, R. — *M. tricornis* Gr., ♂ 8 R. —
- Acanthocryptus flagitator* ROSSL., ♀ ♂ 7—9 S. — *A. perscrutator* THBG., ♂ 9 R. — *A. quadrispinus* Gr., ♀ 7 S. —
- Stylocryptus amoenus* HAB., ♂ 6, 7 S. — *S. bispinus* THMS. (*Amphybolis gracilis* KRCHB.), ♂ 10 B. — *S. brevis* Gr., ♂ 5—8 S. — *S. erythrogaster* Gr., ♂ 6 L; var. *clipeator* HAB., ♂ 9 S. — *S. profligator* F., ♀ ♂ 6, 7 S. — *S. rubricator* THBG., ♀ 6 R. — *S. rusticus* HAB., ♀ 6 R. — *S. senilis* GML., ♂ 5 R. —
- Phygadeuon annulicornis* THMS., ♀ 5 R. — *P. bidens* THMS., ♂ 5 R. — *P. bitinctus* Gr., ♀ 6, 7 Fenster. — *P. canaliculatus* THMS., ♀ 4 R. — *P. cephalotus* Gr., ♂ 6 S. — *P. connectens* SCHMD. var. *rusticus* HAB., ♀ ♂. Zu dem nur als ♀ bekannten *P. connectens* SCHMD. fand ich in HABERMEHLS *Hemiteles rusticus* das ♂. Beide Geschlechter fanden sich gemeinsam in großer Anzahl von 4—10 in R. Das nach SCHMIEDEKNECHT rothfüßige ♀ hat hier dunkle Hinterhüften und paßt sich dadurch neben der gleichen Körperbeschaffenheit dem ♂ mit weißen Vorder- und schwarzen Hinterhüften aufs beste an. Ich benenne diese Form zum Gedächtnis der beiden Autoren *Phygadeuon connectens* SCHMD. var. *rusticus habermehli* nov. var. — 1 ♀ 8 L hat ganz schwarze Hüften: f. *nigricoxis* m. — *P. cubiceps* THMS., ♀ ♂ 4—10 R, S, B. — *P. exiguus* Gr., ♀ ♂ 5, 6, 9, 10 R. — *P. flavimanus* Gr., ♀ 6 R. — *P. fumator* Gr. (*detestator* THBG.), ♀ ♂ 4—10 S, R, B, L. — *P. liosternus* THMS., ♀ 6 R. — *P. nanus* Gr., ♀ ♂ 5, 6 R, S. — *P. nobilitatus* SCHMD., ♀ 6, 10 R. — *P. pegomyae* HAB., ♀ ♂ 5, 8—10 S. — *P. rusticellae* BBDG., ♀ ♂ 4, 9, 10 R. — *P. serotinus* SCHMD., ♀ 9, 10 R. — *P. sodalis* TASCH., ♀ 8 R; var. *niger* PFK., ♀ ♂ 5, 8 R, L. — *P. subtilis* Gr., ♀ ♂ 4—10 L, R, B. — *P. tenuicosta* THMS., ♂ 5 R. — *P. troglodites* Gr., ♂ 4 R. — *P. vagans* Gr., ♀ 8, 10 B. — *P. vexator-variabilis* Gr., ♀ ♂ 4—9 B, R, L, S. —
- Ischnocryptus geniculatus* KRCHB., ♂ 5—9 L, S. — *I. nitidus* Gr., ♂ 4, 5 B, R. —
- Leptocryptus aereus* Gr., ♀ ♂ 9, 10 R, B. — *L. bellulus* KRCHB., ♀ ♂ 5, 8 Fenster, L, R. — *L. claviger* TASCH., ♀ ♂ 5 B. — *L. geniculatus* THMS., ♀ ♂ 5, 7, 8 R, S. — *L. heteropus* THMS., ♂ 7 R. — *L. lamina* THMS., ♀ 7, 8 R. — *L. pellucidator* Gr., ♀ ♂ 5, 8—10 R, S. — *L. rubens* KRCHB., ♀ 6, 7 R. — *L. ruficaudatus* BRDG., ♀ ♂ 6—9 R, B, S. — *L. strigosus* THMS., ♀ ♂ 6—9 L, B, R. —
- Cecidonomus inimicus* Gr., ♂ 5—7 L, S, R. —
- Hemiteles aestivalis* Gr. und f. *ruficollis* Gr., ♀ ♂ 5—9 B, S. — *H. apertus* HMS., ♀ 10 B. — *H. areator* Pz., ♀ ♂ 4, 6—8 R, S. — *H. auriculatus* THMS., ♂ 6 R. — *H. bipunctator* THBG., ♀ = *H. tristator* Gr., ♂ 5—8 Fen-

ster. — *H. bispinosus* STROBL., ♂ 5 R. — *H. brunnescens* SCHMD., ♀ 9 B. — *H. chionops* GR., ♀ ♂ 5—8 B, R; f. *ripicola* HAB., ♂ 5—8 R, S. — *H. chrysopae* BRI., ♀ ♂ 5—10 R, B, L, S. — *H. conformis* GML., ♀ ♂ 8 S. — *H. coxalis* BRI., ♀ ♂ 4—8 R, L, S. — *H. decipiens* XX., ♀ ♂ 5—8 B, L. — *H. disputabilis* SCHMD., ♀ ♂ 5, 6 R. — *H. dromicus* GR., ♂ 5—8 B, L. — *H. flavicornis* SCHMD., ♀ ♂ 5, 7, 10 R, S. — *H. fulvipes* GR., ♀ ♂ 4, 5, 9, 10 Krautland, B. — *H. fuscicarpus* THMS., ♀ 9 R. — *H. geniculatus* THMS., ♂ 8 S. — *H. gracilis* THMS., ♀ ♂ L, B, R, S. — *H. graciliventris* SCHMD., ♀ 5 S. — *H. hemerobi* PFK., ♂ 4 R. — *H. hemipterus* F., ♂ 5, 6 S, R, L. — *H. imbecillus* GR., ♂ 4 R. — *H. incisus* BRDG., ♀ 8 R. — *H. ingrediens* FÖRST., ♂ 5 R. — *H. insignipennis* SCHMD., ♀ ♂ 4, 7—10 B, R, S. — *H. laevigatus* RATZ., ♀ ♂ 7—10 B, L, R, S. — *H. limbatus* GR., ♂ 5, 8 R, S. — *H. lissonotoides* THMS., ♀ 6 L. — *H.? macrurus* THMS., ♀ 6 R. — *H.? mediovittatus* SCHMD., ♂ 7 R. — *H. melanarius* GR., ♂ 9 S. — *H. melanogaster* THMS., ♂ 5 Krautland. — *H. monodon* THMS., ♂ 5 S. — *H. obliquus* THMS., ♂ 4 R. — *H. ornatus* BRI., ♀ 7 R. — *H. oxyphymus* GR., ♀ ♂ 8, 9 S. — *H. pedestris* F., ♂ 5 R. — *H. pulchellus* GR., ♀ 5 R. — *H. ruficornis* GR., ♀ ♂ 6, 7, 10 R. — *H.? rufobasalis* HAB., ♀ 8, 9 R, S. — *H.? rufulus* HAB., ♂ 8 L. — *H. rufus* BRI., ♀ 10 B. — *H. sanguinipectus* SCHMD., ♀ 6 R. — *H. secernendes* SCHMD., ♀ 8 L. — *H. semicroceus* SCHMD., ♀ ♂ 5, 8, 9 R, S. — *H. similis* GML., ♂ 5—7 L, R. — *H. sisypii* VERH., ♀ 8, 10 R. — *H. solutus* THMS., ♂ 10 S. — *stilpnoidiformis* HDG., (vollflüglig, Schlesien 6, 7), ungeflügelt: *H. amabilis* HDG. (Schlesien 9, 10), halbflüglig: ♀ 9, 10 R. — *H. sordipes* GR., ♀ 5 L. — *H. tenuipes* GR., ♀ 7—9 Fenster. — *H. thomsoni* SCHMD., ♂ 6 L. — *H. triannulatus* THMS., ♀ ♂ 4—9 L, B, R, S. — *H. tricoloripes* SCHMD., ♀ 6, 7 B, R. —

Pezomachus (Gelis) acarorum L., ♂ 5 S. — *P. corruptor* FÖRST., 1, 2, 4—6 B. — *P. cursitans* F., ♂ 8—10 S. — *P. hortensis* GR., ♀ 10 S. — *P. palpator* GR., ♀ ♂ 6—10 S, L, B, R. — *P. kiesenwetteri* FÖRST., ♂ 7 R. — *P. leptogaster* FÖRST., ♀ 10 R. — *P. proximus* FÖRST., ♂ 10 B. — *P. pulicarius* F., ♀ 4, 8 R, S. — *P. rotundiventris* FÖRST., ♀ 9 R. — *P. terebrator* RATZ., ♀ 9 B. — *P. vagans* OLIV., ♀ 9, 10 S. — *P. xylochophilus* FÖRST., ♀ 9 S. —

Exolytus filicornis THMS., ♂ 8 S. — *E. flavipes* THMS., ♀ ♂ 6—10 S. — *E. gracillimus* HAB., ♀ 10 R. — *E. laevigatus* GR., ♀ 5—8 R. — *E. splendens* GR., ♂ 6, 8 S. —

Altractodes compressus THMS., (*fatalis* FÖRST.), ♀ ♂ 5—7 B, R. —

Stilpnus blandus GR., 10 R. — *S. gagates* GR., ♀ ♂ 6—9 Fenster, B. S. — *S. pavoniae* SCOP., ♀ ♂ 7, 10 R. —

Unterfamilie Ichneumoninae

Ichneumon albiger Wsm., ♀ ♂ 1, 2, 5, 7 R, B, S. — *I. albiarvatus* f. *obscurior* BERTH., ♂ 6 R. — *I. anator* F., ♀ 6, 7 Fenster. — *I. annulator* F., ♀ ♂ 5—7 R, S. — *I. basiglyptus* KRCHB., ♂ 5 R. — *I. bilunulatus* GR., ♀ 8 S; var. *punctus* BERTH., ♂ 9 S. — *I. bimaculatus* SCHRK., ♀ 9 R. — *I. castaniventris* GR., ♀ ♂ 5, 6 R. — *I. confusorius* GR., ♂ 10 S. — *I. consimilis* Wsm., ♂ 9 S. — *I. corfizzi* THMS., ♂ 9 R. — *I. culpator* SCHRK., ♀ 5, 6, 9, 10 R. — *I. deliratoris* L., ♀ 7 R. — *I. derasus* Wsm., ♂ 8 S. — *I. dumeticola* GR., ♀ 8 R. — *I. extremator* THBG., ♂ 5—7 S, B. — *I. fabricator* F., ♀ ♂ 5, 9 S, R. — *I. gracilentus* Wsm., ♀ ♂ 2, 5—8 R. — *I. gracilicornis* GR., ♂ 9 S. — *I. inquinatus* Wsm., ♀ 2 R. — *I. lanus* GR., ♀ 5, 6 R. — *I. latrator* F., ♂ 8 S. — *I. lepidus* GR., ♂ 8, 9 S. — *I. leucrocerus* GR., ♀ 8, 9 R. — *I. leucomelas* GML., ♂ 7 S. — *I. locutor* THBG., ♀ ♂ 6, 7 R. — *I.? longeareolatus* THMS., ♂ 7 R. — *I. militarius* THBG., ♀ ♂ 1,

2, 5—8 R. — *I. molitorius* HLG., ♀ 10 R. — *I. nigrarius* GR., ♂ 5 R. — *I. ochropis* GML., ♀ ♂ 4—7 R, B. — *I. oscillator* Wsm., ♀ 9 R. — *I. quadrialbatus* GR., ♂ 8, 9 S, L. — *I. quaesitorius* L., ♂ 7 R. — *I. ridibundus* GR., ♀ 6, 9 L, B. — *I. rufifrons* GR., ♀ ♂ 5, 6 R. — *I. sarcitorius* L., ♀ ♂ 6—8 S. — *I. saturatorius* L., ♂ 6 R. — *I. scriptorius* THBG., 4, 7, 9, 10 R, S. — *I. sexalbus* GR., ♂ 8 S. — *I. sicarius* GR., ♂ 5 B. — *I. scutellator* GR., ♂ 8 R. — *I. subquadratus* THMS., ♂ 8 R. — *I. tempestivus* HLG., ♀ ♂ 1, 6, 7 R, B, S. — *I. terminatorius* GR., ♂ 6 R. — *I. varipes* GR., ♀ ♂ 6, 7 R. —

Amblyteles amatorius MÜLL., ♂ 8 R. — *A. bicingulatus* GR., ♂ 6 R. — *A. culpatorius* L., ♂ 7 S. — *A. funereus* FOURC., ♀ 6 R. — *A. palliatorius* GR., ♂ 8 R. — *A. panzeri* Wsm., 7, 8 S. — *A. vadatorius* ILL., ♀ ♂ 8, 10 S, Ackerland. —

Trogus (Callojoppa) lutorius F., ♀ 8 S. —

Catadelphus arrogator F., aus *Pergesa elpenor* F., in R. —

Hoplismenus bispinatorius THBG., ♂ 7, 8 S. — *H. luteus* GR., ♀ 8 L. — *H. violentus* GR., ♀ 4 R. (*Pseudoplatylabus*).

Chasmias motatorius GR., ♀ 2, 8 R, B. —

Exephanes hilaris GR., ♂ 6, 7 S. —

Limerodes arctiventris BOIE, ♀ 10 R. —

Hypomoecus quadrannulatus GR., ♀ 6 R. —

Platylatus exortator F., ♀ ♂ 5, 10 S, B, R. — *P. histrio* Wsm., ♀ 6 L, R. — *P. iridipennis* GR., ♀ 8 S. — *P. pedatorius* F., ♀ ♂ 5, 7 B, R. — *P. submarginatus* MGR., ♂ 6 R. —

Eurylabus torvus Wsm., ♀ 5, 6 R, L. —

Alomya debellator F., ♂ 8 S. —

Ichneus anomalus Wsm. u. var. *obscurior* BERTH., ♀ ♂ 5—7 L, B. —

Misetus oculatus Wsm. u. var. *obscurior* BERTH., ♀ ♂ 5—7 L, B. —

Hemichneumon elongatus RATZ., ♀ ♂ 5—7 R, S, L. —

Herpestomus furunculus Wsm., ♂ 6 R. —

Dicaelotus pusillus GR., ♀ ♂ 5 S, R. — *D. ruficoxatus* GR., ♀ 5 S. — *D. pumilus* GR., ♀ 10 R. —

Oiorrhinus pallipalpis Wsm., ♂ 5, 6, 8, 10 S, L, R. —

Oronotus binotatus GR., ♀ ♂ 5, 8, 9 S. —

Thyreella collaris GR., ♀ 4, 7—10 R, B, S, L. —

Diadromus subtilicornis GR., ♀ 9, 10 S, B. — *D. troglodites* GR., ♀ 2, 5, 6, 9 R, B. — *D. ustulatus* HLG., ♀ 5, 8, 10 R. —

Micrope ? macilenta Wsm., ♀ ♂ 2, 8 R, L. —

Mevesia alternans Wsm., ♀ 7 R. —

Colpognathus celerator GR., ♂ 7 S. —

Centeterus confector GR., ♀ 8, 9 R. — *C. major* Wsm., ♀ ♂ 7—9 S. — *C. opprimator* GR., ♀ ♂ 7—10 R, S. —

Aethecerus dispar var. *rufipes* Wsm., ♀ 8, 10 R. — *A. nitidus* Wsm., ♂ 8 S. —

Phaeogenes ? acicularius BERTH., ♀ 7 S. — *P. amoenus* Wsm., ♀ 7 R. — *P. eques* Wsm., ♀ 10 R. — *P. fulvitaris* Wsm., ♀ 9 B. — *P. fuscicornis* Wsm., ♀ 1, 2, 5 R, S. — *P. impiger* Wsm., ♀ 7—10 R. — *P. ischiomelinus* GR., ♀ 1, 7 R. — *P. melanogonus* GR., ♂ 7 R. — *P. ophthalmicus* Wsm., ♀ 2, 6 R, B. — *P. planifrons* Wsm., ♀ 7 R. — *P. planipectus* HLG., ♂ 7 R. — *P. rusticatus* Wsm., ♀ ♂ 7, 8, 10 B, R. — *P. semivulpinus* GR., ♂ 6—8 S, R. — *P. stipator* Wsm., ♀ ♂ 7, 8 S, R. —

II. Braconidae (Brakwespen)

Sektion Cyclostomi

Baryproctus barypus FÖRST., ♀ S. —

Bracon abscissor Ns., ♀ 7 S. — *B. brevisculus* Wsm., ♀ 8 L. — *B. epitriptus* MRSH., ♂ 4 S in Weidengallen. — *B. fulvipes* Ns., ♀ ♂ 5 S in *Cirsium palustre*. — *B. immutator* Ns., ♀ 8 S. — *B. mediator* Ns., ♀ 6 S. — *B. praetermissus* MRSH., ♀ — *B. variator* Ns., ♂ 8 S. — *B. variegator* SPIN., ♀. —

Exothecus braconius HAL., ♀. —

Colastes hariolator Ns., ♀. —

Doryctes imperator HAL., ♀ 8 L. —

Clinocentrus excubitor HAL., ♀. — *C. exsertor* Ns., ♀. — *C. umbratilis* HAL., ♂. —

Rhogas (Al.) *circumscriptus* Ns., ♀ ♂, f. *nigriceps* Wsm., ♂. — *R. dimidiatus* SPIN., ♂. — *R. gasterator* JUR., ♀ ♂. — *R. vittiger* Wsm., ♂. —

Sektion Crytogastres

Triaspis brevicornis Hs., ♀ ♂. — *T. flavipalpis* Wsm., ♀. —

Chelonella pedator DAHL., ♀ 8 S. — *C. retusa* Ns., ♂. —

Chelonus corvulus MRSH., ♂. — *C. mutabilis* Ns., ♂ 7 S. — *C. scabrator* F., ♀ ♂. —

Ascogaster instabilis Wsm., ♂. — *A. rufidens* Wsm., ♂. — *A. rufipes* LTR., ♂. — *A. variepes* Wsm., ♀; f. *tersa* RHD., ♂. —

Acampis alternipes L., ♂. —

Sektion Areolarii

Apanteles callidus HAL., f. *nigrifemur* FAHR., ♀. — *A. congestus* Ns., ♀ ♂ mit f. *globatus* GEOFFR. und f. *claustratus* G. u. B. — *A. falcatus* Ns., ♀. — *A. glomeratus* L., ♀ ♂. — *A. gracilis* CURT. — *A. impurus* Ns., ♀ — *A. inclusus* RATZ., ♀. — *A. lictorius* RHD., ♀. — *A. lineola* CURT., ♀ 5. — *A. liparidis* BChÉ., ♀ 9 S. — *A. opaculus* THMS., ♀. — *A. rubipes* HAL., ♀. — *A. salebrosus* MARSH., ♀ 5 S. — *A. solitarius* RATZ. —

Microplitis mediana RTH., ♀ R. — *M. spinolai* Ns., ♂ 8 S. — *M. tuberculifera* Wsm., ♂. —

Microgaster globata L., ♀ ♂. — *M. stictica* RTH., ♀ ♂. — *M. subcompleta* Ns., ♀ ♂. — *M. tibialis* Ns., ♀ ♂ S. —

Agathis tibialis Ns., ♀ ♂. —

Sektion Polymorphi

Euphorus pallidipes CURT., ♀ ♂. — *E. picipes* HAL., ♂. —

Meteorus abdominator Ns., 6 L. — *M. albitarsis* CURT., ♀ ♂ 6 R. — *M. caligatus* HAL., ♂. — *M. chrysophthalmus* Ns., ♀. — *M. cinctellus* Ns., ♀ 8 R. — *M. ictericus* Ns., ♀ ♂ 6 L. — *M. laeiventrtris* Wsm., 8 S. — *M. rufulus* THMS., ♀ 6 R. — *M. scutellator* var. *unicolor* Wsm., 9 R. — *M. versicolor* var. *bimaculata* Wsm., ♀. —

Eubadizon extensor L., ♀ ♂ 8 L. —

Calyptus (?) *destitutus* RATZ., ♀ ♂ 6 R. — *C. fasciatus* Ns., ♀ 5 R. — *C. fuscipalpis* Wsm., ♂. — *C. pallipalpis* Wsm., ♂. — *C. ruficoxis* Wsm., ♀. — *C. rugosus* RATZ., ♂. — *C. tibialis* HAL., ♀. —

Pygostylus falcatus Ns., ♀. — *P. multiarticulatus* RATZ., ♀. — *P. sticticus* F., ♀ ♂ 6 R. —

Blacus maculipes Wsm., ♀ 7 S. — *B. ruficornis* Ns., ♀ 9. —
Macrocentrus abdominalis F., ♀ 9 R. — *M. collaris* SPIN., ♂. — *M. infirmus*
Ns., ♀. — *M. marginator* Ns., ♀♂. —
Aspidogonus diversicornis Wsm., 5, 6 R, L. —
Diospilus capito Ns., ♀ 7 S. — *D. oleraceus* HAL., ♀ 7 S. — *D. rufipes* RHD.,
♀♂. —
Ichneutes brevis Wsm., ♀♂ 4, 5 S, R. —
Opius cingulatus Wsm., ♀ 6 R, L. — *O. irregularis* Wsm., ♀ 6 R. — *O. palli-*
dipes Wsm., ♂. — *O. reconditor* Wsm., ♀ 8 S. — *O. rotundiventris* THMS.,
♀ 6 L. —
Biosteres carbonarius Ns., ♀ — *B. wesmaeli* HLG., ♂ 6 R. —

Sektion Exodontes

Alysia curtungulis THMS., ♀ 6 R. — *A. manducator* P., ♀. — *A. similis*
Ns., ♂. —
Aspilota distracta Ns., ♀ 6, 7 S, B. — *A. fuscicornis* HAL., ♀ 9 L. — *A.*
nervosa HAL., ♀ 3 im Hause. —
Phaenocarpa livida HAL., ♀. — *P. picinervis* HAL., ♀ 8 R. — *P. theodori*
VOLL., ♂ 10 R. —
Symphia hians Ns., ♀. — *S. ringens* HAL., ♀. —
Chaenon circulator GR., ♂ 8 L. —
Coelinus niger Ns., ♀♂ S. — *C. viduus* HAL., ♂ 9 S. —
Dacnusa areolaris Ns., ♀ 6 R. — *D. coxator* THMS., ♀ 6 R. — *D. lateralis*
Ns., ♀ 8 R. — *D. ovalis* Ns., ♀ 6 S. — *D. senilis* Ns., ♂ 8 S. — *D.*
tristis Ns., ♀ 5 B, R. —

B. Wirtstiere der vorstehend aufgeführten Schlupf- und Brakwespen.

I. Hymenoptera (Hautflügler)

Familie: Tenthredinidae (Blattwespen)

Unterfamilie: Tenthredininae

1. Tribus Tenthredinini

Sciapteryx consobrinus KLG., ♀♂ 4, 5 R. — *S. costalis* KLG., ♀ 4 R. —
Tenthredo (*Tenthredella*) *colon* KLG., ♀♂ 7 R; f. *nigriventris* ENSL., ♀ 7 R.
— *T. flavicornis* F., ♂ 7 R; f. *luteicornis* F., ♂ 6 R. — *T. livida* L. f.
dubia STRÖM., ♀ 7 R. — *T. maculata* GEOFFR., ♀♂ 6 R. — *T. mesomelas*
L., ♀♂ 6 R. — *T. temula* SCOP., ♀♂ 5 R. —
Allantus (*Tenthredo*) *arcuatus* FÖRST., ♀ 5, 6 S. — *A. scrophulariae* L., ♀♂
6 R. — *A. vespa* RETZ., ♀ 8 R. —
Rhogogaster aucupariae KLG., ♀♂ 4 R. — *R. fulvipes* SCOP., ♀♂ 4, 5 S, R.
— *R. viridis* L., ♀ 7 S. —
Tenthredopsis dubia KNW., ♀♂ 6 R. — *T. inornata* f. *diluta* KNW., ♀♂ 6 R.
— *T. litterata* GEOFFR., ♂ 5 R; f. *cordata* GEOFFR., ♀ 6 R; f. *melana* ENSL.,
♀ 5 R. — *T. pallida* KNW., ♀♂ 5, 6 R. — *T. sordida* KLG., ♀♂ 5, 6 B,
R. — *T. tarsata* F., ♀♂ 5, 6 R. —
Pachyprotasis antennata KLG., ♀ 6 R. — *P. rapae* L., ♀♂ 5, 6 R. —
Macrophya albicincta SCHRK., ♀♀ 5 R. — *M. annulata* GEOFFR., ♂ 5 R. —
M. blanda F., ♀♂ 5, 6 R, B. — *M. ribis* SCHRK., ♀ 7 R. —

2. Tribus Dolerini

Dolerus aeneus HTG., ♂ 4, 6 R, S. — *D. anthracinus* KLG., ♀ 6 S. — *D. dubius* KLG., ♀ 5 S. — *D. gibbus* HTG., ♂ 5 R. — *D. gonager* F., ♂ 5 R. — *D. megapterus* CAM., ♂ 6 B. — *D. niger* L., ♀ 5 R. — *D. nigratus* MÜLL., ♀ 7 S. — *D. palustris f. saxatilis* HTG., ♀ 6 S. — *D. pratensis* L., ♀ ♂ 7 S. — *D. puncticollis* THMS., ♀ ♂ 4 S. — *D. triplicatus* KLG., ♀ 4 S. — *Loderus palmatus* KLG., ♀ 5 R. — *L. vestigialis* KLG., ♂ 5 S, R. —

3. Tribus Selandriini

Athalia bicolor LEP., ♀ 6 S. — *A. colibri* CHRST., ♀ ♂ 8, 9 R, S. — *A. lineolata f. cordata* LEP., ♂ 9 S. — *A. rufoscutellata* Mocs., ♂ 6 L; f. *nigroscutellata* KNW., ♀ 6 B. — *Selandria cinereipes* KLG., ♂ 6 S. — *S. coronata* KLG., ♂ 6 R. — *S. serva* F., ♀ ♂ 5 S; f. *mascula* FALL., ♂ 5 S. — *Thrinax macula* KLG., ♀ 5 B. — *Strombocerus delicatulus* FALL., ♀ ♂ 5 R. — *Empria liturata* GML., ♂ 5 L. — *Emphytus (Allantus) pallipes* SPIN., ♀ 6 R. — *E. perla* KLG., ♀ 8 R, S. — *E. serotinus f. abdominalis* LEP., ♀ ♂ 9, 10 R, Fenster. — *E. tener* FALL., ♂ 7 S. — *Ametastegia glabrata* FALL., ♀ ♂ 8 S. —

4. Tribus Hoplocampini

Heptamelus ochroleucus HAL., ♀ 7 R. — *Phyllotoma microcephala* KLG., ♀ 6 R. — *Caliroa annulipes* KLG., ♀ 8 L. — *C. cinxia* KLG., ♀ ♂ 6, 7 R. —

5. Tribus Blennocampini

Phymatocera aterrima KLG., ♀ ♂ 5 R. — *Tomosthetus ephippium* Pz., ♀ 5 S. — *T. fuliginosus* SCHRK., ♀ 6 R. — *T. gagatinus* KLG., ♀ 4 R. — *T. luteiventris* KLG., ♀ 5 B. — *T. nigratus* F., ♀ ♂ 5 B, L. — *Monophadnus pallescens* GML., ♀ 4 R. — *Blennocampa alternipes* KLG., ♀ 5 B. — *B. affinis* FALL., ♀ 5 L. — *B. tenuicornis f. humeralis* VOLL., ♀ 5 R. —

6. Tribus Nematini

Priophorus padi L., ♂ 5 R. — *P. tener* ZADD., ♀ ♂ 5, 8 R. — *Euura atra* JUR., ♂ 5 B. — *Pontania capreae* L., ♀ 9 S. — *P. puella* THMS., ♂ 6, 7, S. — *P. vesicator* BREMI., ♂ 5 S. — *Amauronematus viduatus* ZETT., ♀ 4 R. — *Pteronidea curtispina* THMS., ♀ 6, 7 S. — *P. miliaris* Pz., ♀ 6 R. — *P. myosotidis* F., ♀ ♂ 5 S. — *P. pavidata* LEP., ♀ 7 R. — *P. ribesi* SCOP., ♀ 5 L. — *P. salicis* L., ♀ ♂ 6 S. — *P. tibialis* NEWN., ♀ 8 S. — *Pachynematus clitellatus* LEP., ♂ 6 L. — *P. imperfectus* ZADD., ♀ 4, 6 R, L. — *P. laevigatus* ZADD., ♀ 6 L. — *P. umbripennis* EVERS., 5, 8 S. — *Pristiphora fulvipes* FALL., ♀ 7 S. — *P. melanocarpa* HTG., ♀ 5, 6 B. — *P. pallidiventris* FALL., ♀ 6 R, L. —

Unterfamilie Cimbicinae

Cimbex fagi ZADD., ♀ 5 R. —

Unterfamilie Arginae

Arge atrata FÖRST., ♀ 6 R. — *A. coerulea* GEOFFR., ♀ 7 B. — *A. melancroa* GML., ♂ 7 R. — *A. pagana* Pz., ♀ 7 R. —

Unterfamilie Blasticotominae

Blasticotoma filiceti KLG., ♀ 6 R. —

Unterfamilie Pamphiliinae

Cephaleia arvensis f. *saxicola* KLG., ♂ 5 S. —

Acantholyda pinivora ENSL., ♀ ♂ 5, 6 R. —

Familie Cephidae

Cephus nigrinus THMS., ♂ 5 R. — *C. pallipes* KLG., ♀ 5 R. —

II. Lepidoptera (Schmetterlinge)¹⁾

a) Großschmetterlinge

Papilio machaon L., Z. — *Pieris brassicae* L., Z. — *Pyrameis atalanta* L., Z. — *Vanessa io* L., Z. — *V. urticae* L., Z. — *Polygonia l-album* ESP. — *Melanargia galathea* L. — *Aphanthopus hyperanthus* L. — *Lycaena icarus* ROTT. — *Smerinthus ocellata* L. — *Pergesa elpenor* L., Z, 1951 häufig. — *Macroglossa stellatarum* L., Z. — *Phalera bucephala* L. — *Dasychira selenitica* ESP. — *D. pudibunda* L., Z. — *Euproctis chrysorrhoea* L., Z. — *Malacosoma neustria* L., Z, 1948 sehr zahlreich. — *Lophopteryx camelina* L. — *Spilosoma lubricipeda* L. — *Arctia caja* L. — *Cochlidion limacodes* HFN. — *Hepialus lupulinus* L. — *Sesia tipuliformis* CL. —

Acronycta aceris L. — *A. psi* L., *A. rumicis* L., *Agrotis timbria* L., *A. c-nigrum* L., *A. xanthographa* F., *A. ypsilon* ROTT., *A. (Euxoa) simplonia* HS. — *Mamestra brassicae* L., M. *trifolii* ROTT., — *Apamea testacea* HB. — *Hadena unanimes* TR. — *Polia chi* L. — *Euplexia lucipara* L. — *Brotolomia meticulosa* L. — *Leucania l-album* L., L. *albipuncta* F. — *Amphipyra tragopoginis* L. — *Taeniocampa pulverulenta* ESP. — *Orthosia pistacina* F. — *Abrostola tripartita* HFN. — *Plusia gamma* L. — *Euclidia glyphica* L. — *Zanclognatha grisealis* HB. — *Hylophila prasinana* L. —

Timandra amata L. — *Lobophora carpinata* ВКН. — *Cheimatobia brumata* L. — *Cidaria (Larentia) bilineata* L., C. (L.) *comitata* L. — *Metrocampa margaritata* L. — *Ennomos erosaria* HB. — *Selenia bilunaria* ESP. — *Opisthographis luteolata* L. — *Hibernia leucophaearia* SCHFF., *H. aurantiaria* ESP., *H. defoliaria* CL. — *Boarmia cinctaria* SCHFF., *B. crepuscularia* HB. — *Phasiane clathrata* L. —

b) Kleinschmetterlinge

Sylepta ruralis Sc., Z. — *Cacoecia podana* SCOP. — *Epiblema luctuosana* DP. — *Carpocapsa pomonella* L. — *Chimabacche phryganella* HB. — *Depressaria purpurea* Hw., D. *heracleana* DEG. — *Borkhausenia pseudospretella* STT. — *Gracilaria alchimiella* Sc. — *Lyonetia clerkella* L. — *Yponomeuta malinellus* Z. — *Nemophora swammerdamella* L. —

1) Die Bestimmung hatte, soweit es nötig war, mein verstorbener Freund STARKE in Bautzen bereitwilligst übernommen, wofür ich ihm das Material überlassen durfte. Z = Zucht.

III. Hemiptera (Schnabelkerfen) ²⁾

Nepa rubra L. — *Gerris lacustris* L. — *Salda saltatoria* L. — *Nabis apterus* F., *N. ferus* L., *N. rugosa* L., *N. myrmecoides* COSTA. — *Reduvius personatus* L. — *Anthocoris confusus* RT., *A. nemorum* L. — *Acompocoris pygmaeus* FALL. — *Orius minutus* L. — *Phytocoris varipes* BOH. — *Adelphocoris lineolatus* GZ. — *Calocoris ochromelas* GML., *C. biclavatus* HS., *C. norvegicus* GML. — *Pycnoterna striata* L. — *Stenotus binotatus* F. — *Lygus lucorum* MD., *L. contaminatus* FALL., *L. pratensis* L., *L. angulipennis* POPP., *L. campestris* L., *L. kalmi* L. — *Poecilocystus unifasciatus* F. — *Lio-coris tripustulatus* F. — *Camptobrochis lutescens* SCHLL. — *Capsus ater* L. — *Acetropis carinata* HS. — *Stenodema calcaratum* FALL., *S. holsatum* F. — *Miris dolabratus* L. — *Psallus variabilis* FALL., *P. varians* HS. — *Cyllocoris histrionicus* L. — *Harpocera thoracica* FALL. — *Psallus variabilis* FALL., *P. varians* H. S. — *Plagionotus arbustrorum* F. — *Ischnorhynchus resedae* PZ. — *Heterogaster urticae* F. — *Rhyparochromus chiragra* F. — *Stygnocoris rusticus* FALL. — *Trapezonotus arenarius* L. — *Aphonus rolandri* L. — *Scoloposthetus thomsoni* RT. — *Gastrodes grossipes* DEG. — *Metatropis rufescens* H. S. — *Mesocerus marginatus* L. — *Dicranocephalus agilis* SCOP. — *Corizus hyosciami* L. — *Rhopalus parumpunctatus* SCHLL. — *Eusarcocoris venustissimus* SCHRK. — *Palomena viridissima* PD., *P. prasina* L. — *Campocoris pudicus* ssp. *fuscipinus* BOH. — *Dolicoris baccarum* L. — *Eurydema oleraceum* L. — *Acanthosoma haemorrhoidale* L. — *Arma custos* F. — *Schirus bicolor* L. —

IV. Coleoptera (Käfer) ³⁾

a) Adep h a g a

Procrustes coriarius L. — *Autocarabus auratus* L. — *Chrysocarabus auronitens* FBR. — *Eutelocarabus arvensis* HBST. — *Broscus cephalotes* L. — *Loricera pilicornis* FBR. — *Bembidion gilvipes* STRM., *B. biguttatum* FBR. (P, K), *B. unicolor* CHAUD. (K), *B. assimile* GYLL. (K). — *Acupalpus dorsalis* F. (P, K), *A. meridianus* L. (P, K). — *Badister sodalis* DFT. (K). — *Pterostichus vulgaris* L., *P. oblongopunctatus* F., *P. diligens* STRM. (K). — *Amara similata* GYLL. (P, K), *A. familiaris* DFTSCH. (P, K), *A. lunicollis* SCHÖ. (K). — *Trichocellus placidus* GYLL. (K). — *Agonum sexpunctatum* L., *A. dorsale* PONT. — *Dromius angustus* BRILL. — *Demetrias atricapillus* L. —

Colymbetes fuscus L. —

b) Polyphaga

Cercyon quisquilius L. — *Catops nigrita* ER. — *Xylodrepa quadripunctata* L. — *Aphodius fimetarius* L. — *Onthophagus ovatus* L., *O. coenobita* HBST. — *Systemocerus scaraboides* L. — *Cetonia aurata* L. — *Malachius bipustulatus* L. — *Dasyscus coerulens* DEG. — *Epuraea melina* STRM. — *Librodor hortensis* FOUR., *L. olivieri* BEDEL. — *Pocadius ferrugineus* FBR. — *Mycetophagus atomarius* F. —

²⁾ Die angeführten Wanzen bestimmte freundlichst mein ehemaliger Vereinskamerad G. POLENTZ — Gernrode/Harz, dem ich das Material zur Verfügung stellen durfte.

³⁾ Diese Aufsammlung ging in den Besitz des Zoologischen Staatsinstituts und Museums Hamburg über und wurde dort von Herrn R. PERZEL determiniert, bis auf eine kleine Anzahl, die von Herrn Lehrer KUNTZE, Gr. Giehren, bestimmt wurde, in der Aufzählung mit K. vermerkt. Eine weitere Sendung an Herrn NOWOTINY — Karlsruhe blieb leider unbeantwortet. Obigen beiden Herrn meinen Dank!

Subcoccinella 24-punctata L. — *Adalia 10-punctata* L. — *Propylea 14-punctata* ab. *tesselata* Ws. — *Myrrha 14-guttata* L. — *Chiloconus renipustulatus* SCRB. — *Exochomus 4-pustulatus* L. —

Oedemera nobilis SCP. — *Pyrochroa coccinea* L. — *Gonodera luperus* HBST. — *Isomira murina* ab. *evonymi* F. — *Chrysobothris affinis* FAB. — *Anthaxia 4-punctata* L. — *Agrilus viridis* L. — *Hylocoetus dermestoides* L. — *Xestobium plumbeum* ILL. — *Thanasimus formicarius* L. — *Corynetes caeruleus* DEG. —

Spondylis buprestoides L. — *Cerambyx scopolii* FÜESSL. — *Harpium inquisitor* L. — *Stenochorus meridianus* L. — *Callidium violaceum* L. — *Clytus arietis* L. — *Tetropium castameun* ab. *aulicum* F. — *Grammoptera variegata* GRM. — *Caenoptera minor* L. — *Phymatodes alni* L. — *Anaglyptus mysticus* L. — *Oberea oculatata* L. — *Phytoecia cylindria* L. — *Haplo-nemia nebulosa* FBR. — *Liopus nebulosus* L. — *Pogonochaerus hispidus* L. — *Saperda scalaris* L. —

Brachylacon murinus L. — *Corymbites sjaelandicus* MÜLL., *C. pectinicornis* L. — *Elater sanguineus* ab. *ferrugatus* LAC. — *Denticollis linearis* L. — *Athous hirtus* HBST., *A. vitatus* FBR., *A. puncticollis* KIS., *A. subfuscus* MÜLL., *A. difficilis* DFT. — *Agriotes aterrimus* L., *A. pilosus* Pz. — *Adrastus montanus* SCOP. —

Donacia consimilis SCHRK. — *Crioceris merdigera* L. — *Lema melanopa* L. — *Bromius obscurus* L. — *Chrysomela violacea* MÜLL., *C. graminis* L. — *Melasoma populi* L. — *Pyrrhalta viburni* PK. — *Sermylassa halensis* L. — *Hippuriphila moodeeri* L. — *Gastroidea polygoni* L. — *Cassida vibex* L., *C. flaveola* L. — *Leptinotarsa dezemlineata* SA. — *Bruchus rufimanus* BOH. — *Acanthoscelides obtectus* SA. in Bohnen (dt. VIERLING).

Balaninus glandium MRSH., *B. villosulus* FBR. — *Pissodus pini* L. — *Cryptorrhynchus lapathi* L. — *Phytonomus arator* L. — *Lasiorrhynchites sericeus* HBST. — *Bytiscus betulae* L. var. *violaceus* SCOP. — *Attelabus nitens* SCOP. — *Strophosomus melanogrammus* FÖRST. — *Phyllobius viridicollis* F. — *Peritelus sphaeroides* GERM. — *Nastus fausti* RTT. — *Furcipes rectirostris* L. — *Polydrosus mollis* STRM. — *Chlorophanus viridis* L. — *Cionus thapsi* F., *C. tuberculosus* SCOP. —

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Verhandlungen des Vereins für Naturwissenschaftliche Unterhaltung zu Hamburg](#)

Jahr/Year: 1959

Band/Volume: [34](#)

Autor(en)/Author(s): Hedwig Karl

Artikel/Article: [Entomologische Beobachtungen in der Braunschweiger Börde 32-47](#)